

DE MENS EN ZIJN ONTSPANNING

4. *Mens en natuur*

Wie in Nederland nauwere betrekkingen tussen mens en natuur in de hand wil werken, krijgt het niet cadeau. Wij hebben in ons dichtbevolkte, sterk verstedelijkt Nederland behoefte aan gebieden van stilte en rust, waarin de stadsmens lichamelijke gezondheid kan opdoen en op zoek naar het wonder kan gaan. Maar dergelijke natuurgebieden van stilte en rust zijn in ons land nauwelijks meer te vinden. Aanvulling van wat de stad aan ons lichaam te kort doet, is nog wel mogelijk. Men kan zonder bezwaar op de buitenwegen de benen strekken, kilometer na kilometer onder de voeten vandaan stappen en aldus huid en bloed en longen een dienst bewijzen. Maar daarmee hebben we nog niet bereikt, wat we als het wezenlijke in de relatie mens-natuur beschouwen: de beleving van de stilte en het wonder.

Maar waar, vraag ik U, waar in Nederland is het nog stil? Kamperen, eens door lieden met een pioniersgeest in ons land geïntroduceerd om onder een linnen dak de stilte te minnen, is verworpen tot een massaal samenklitten op een afgebakend aantal vierkante meters. Wat heeft de mensheid toch misdreven om te worden gestraft met koffergramofoons en draagbare radio's! Dit is niet de natuur liefhebben, maar geweldpleging op de natuur.

En die wegen, waar we willen wandelen: ze worden geteisterd door lawaai. Als inwoner van Hilversum weet ik, wat een zomerse dag in het Gooi betekent. Op de wegen, die maar even tegen wat wioldruk bestand zijn, raast, knettert, bonkt een rij van auto's, scooters en motorfietsen, eindeloos en zonder tal. In delen, die tot voor enige jaren nog genietbaar waren, zijn de bromfietsen triomfantelijk als een enerverende bezoeking binnengereden. Alleen een kenner van de streek weet de paden te vinden, waar hij nog wandelen kan zonder gehuld te worden in een nevel van stof, opgeworpen door de duizenden bewielde passanten. Dus toch stilte? Een illusie! Van het droevig kleine recreatiegebied is nog een flinke moot opgeëist door god Mars en militaire oefeningen hebben de eigenaardigheid met groot gerucht gepaard te gaan. Dit lawaai is niet alleen hatelijk om zijn kolossaal volume, maar ook omdat het, voortgebracht in een stuk natuurschoon, extra schrijnend herinnert aan onze kollektieve domheid.

* *
*

Bovendien moet men goed in de gaten houden, dat alle openluchtrecreatie nog niet noodzakelijk de natuurliefde bevordert. Voor voetballen en tennissen is dat zonneklaar, maar naar mijn ervaring wil deze opvatting er minder goed in, wanneer een troepje geestdriftige jongelui zich in een kolonne van twee en dertig opstelt, zich met een vaartje van zes en een halve kilometer per uur in het zweeft draaft, een ademrijke tippelaar een mondharmoonika doet betoeteren, deze muzikale krachtoer met gezang ondersteunt, en tegen de avond beblaard en stram de straten der stad weer betreedt, dan heeft het weliswaar een spierprestatie van belang geleverd, maar tot natuurliefde hoegenaamd niets bijgedragen. Van de vierdaagse niets dan goeds: zon, zuurstof, lichaamsbeweging te over, maar voor de natuurliefde, zo graag genoemd in de begeleidende toespraakjes, geeft de lommerdbaas geen stuiver.

Over het kamperen sprak ik al. Zelfs wanneer we niet het oog richten op de uitwassen, moeten we er erg in houden, dat kamperen, zodra het in massaal verband gebeurt, nagenoeg geen betekenis heeft voor natuurgenoegen. Ik roep hoera voor de traditionele Pinksterfeesten van menige jeudgorganisatie. Wat geven die al niet voor goeds te beleven: gemeenschapszin, vrolijkheid, jonge ernst, artistiek plezier; maar de plaats van samenkomst (meestal in een van onze bosgebieden) is niet van

wezenlijke betekenis, d.w.z. voor de natuurbeleving niet. Dat doet niet in het minst afbreuk aan de waarde van deze feesten. Ik wil alleen maar tot uitdrukking brengen, dat men in zijn ontboezemingen over de tot lyriek stemmende feesten niet te vlotjes het woord natuur moet opnemen.

Maar terzake! Hoe moet het dan wel? Mijn antwoord is: Ga wandelen. Ik zei wandelen en niet marcheren. Wandelen (in de beste ouderwetse betekenis van het woord) is de enige juiste methode. Rijden is taboe. Men beweegt zich te snel om werkelijk oog te kunnen hebben voor het kleine, wondere gebeuren tussen mosbedden of graspollen. In het leidersblad van een jeugdorganisatie las ik eens, dat de leden steeds minder voor wandeltochten te porren zijn. Fietsen willen ze wel. Misschien speelt hier ook een rol de lange afstand, die de stadskinderen moeten afleggen, voor ze echt buiten zijn. Een compromis kan zijn: op de fiets de stad uit naar een plaats, die als uitgangspunt voor een wandeltocht kan worden gekozen. Toch zakt — vrees ik — de belangstelling voor wandelen niet uitsluitend als gevolg van de ruimtelijke afstand tussen stad en natuurgebied. Het ligt stellig ook in de geest van de tijd, dat we bijzonder gemakkelijk naar een vervoermiddel grijpen. Het is de hersenschim van de moderne mens, dat hij altijd ergens moet zijn, en dat hij daar gauw moet zijn. Dat is heus niet alleen in Nederland zo. Ook in Oostenrijk en Zwitserland, waar de burger gemakkelijk natuur van bijna verpletterende overdadigheid kan bereiken, klagen de leiders van jeugd- en natuurvriendenorganisaties de pannen van het dak over die niet om te buigen neiging van de mens-in-hoogkonjunktuur, dat-ie per se op een gemotoriseerd vehikel wil zitten. Hij is te ongedurig geworden om zich door zijn twee benen te laten binnenvoeren in de schatkamers van moeder Natuur. Toch — nee, juist daarom — blijf ik de zegeningen van het wandelen prediken. Wie op een fiets, op een scooter, in een auto rijdt, moge alle plezier van de wereld beleven, de verfijnde genietingen van de natuurbeleving blijven hem vreemd. Hij zal niet ontdekken, hoe zeer de stilte in de natuur een levende stilte is; hoe er steeds net voldoende gerucht is nu de stilte reliëf te geven. Hij zal de kleinodiën niet kennen, die moeder Natuur in welige overmaat voor ons tentoonstelt: de spin in haar web, de mierenhoop, de voedende vogel. Hij zal niet geboeid worden door de prachtige decors, waartussen dit krioelend leven zich afspeelt: de herfstzon in het beukenbos, de wolken aan de hemel, het rietveld in het water. Hij zit op zijn scooter, tuurt voor zich uit op de betonweg en vreet kilometers. Stap af, beste man, en stal die scooter. De stand van je geluk lees je niet af op je kilometerteller. Ga een paar uur wandelen en je zult langzamerhand weer leren aanvoelen, wat het verschil is tussen de stilte en het wonder in de natuur en de ledigheid en de sensatie van de stad.

* *
*

Mag ik U nog een suggestie geven?

Trek niet alleen 's zomers naar buiten. 's Zomers zijn de geijkte recreatiegebieden eivol. Koncentratie op de natuur valt in de drie andere jaargetijden veel gemakkelijker te bereiken. Hetzelfde Gooi, dat ik U beschreef als een in de zomer overwoekerd gebied, is in lente, herfst en winter heerlijk stil. Toegegeven, U zult de natuur niet in haar volle rijkdom aantreffen. De zomer is nu eenmaal de hoogtij van de groei. Maar de periodes van het jonge groen, van de vallende bladeren, van de naakte kaalheid hebben elk een geheel eigen bekoring. Ieder jaargetijde biedt een andere sfeer. Beleef die sfeerschakeringen eens! En bovendien — U weet het — die stilte....!

En dan, deze goede raad: spits U op het wonder in het klein. Het is in ons land moeilijk geworden stukken natuur aan te treffen, die door hun ongerepte grootsheid indruk maken. Te weinig meer kunnen we ons verliezen in het gevoel als nietig mens te worden aangegrepen door de oerkracht der natuur. Als we door een onaangestast landschap trekken bevangt ons een beklemming, die tegelijk melancholiek en vreugdevol is. Maar deze sensatie legt het af, wanneer we al te vaak opbotsen tegen een papierfabriek aan een beek, smakeloze villa's aan de heiderand, een bord „Verboden toegang” bij een militair gebied, een rol prikkeldraad bij een grindwinning, een waarschuwing „voorrangsweg nadert” bij een verkeersader, een gemeentelijke vuilnisbelt bij een meertje. Stel U daarom in op het beleven van het wonder in zijn geringe afmetingen. Het is trouwens op zichzelf een rijke ervaring, dat het wonder in het klein een groot wonder kan zijn. We worden al maar overbluft met nog grotere vliegtuigen, nog grotere projectieschermen, nog grotere konijnen, nog grotere dit en nog grotere dat. De natuur kan ons leren, dat „wonder” niet afhankelijk is van omvang. Het lieveheersbeestje, de kastanjeknop en de galwesp kunnen het wat dat betreft zeker opnemen tegen het laatste type super-constellation. 't Is ook om andere reden van belang oog te leren krijgen voor het wonder in het klein. Dit kunt U namelijk voor een deel in Uw

stadsleven inlijven. De begonia in Uw vensterbank kan meer betekenen dan een huiskamerdekoratie; het volkstuinje aan de uitvalsweg meer dan een goedkope groentenleverancier; het terrarium op school meer dan een reservoir voor de natte hisles; het plantsoen in de binnenstad meer dan een toevlucht voor moeders met kinderwagens. Dit alles leent zich in meerdere of mindere mate ook voor de beleving van het wonder in het klein. U vindt daarin voortdurend voedsel voor de belangstelling die de buitentochten in U hebben gewekt.

Ik ben me er van bewust, dat ik U niet meer heb kunnen geven dan de spoorslag van mijn eigen liefde voor de natuur. Ik heb een schamele poging gedaan iets van mijn genegenheid voor de natuur, voor de stilte, voor het wonder, voor de schoonheid op U over te dragen. Maar als puntje bij paaltje komt, zult U toch tot de daad moeten komen. U zult zelf een keer de ontdekkingsreis moeten aanvangen. 't Is nu half augustus. Misschien heeft U nog vakantie te goed, of anders kunt U vast een begin maken op vrije weekends. 't Is een mooie tijd om te starten. Trek er op uit, mensen. Ga 't zien, ga 't beleven. U zult er rijker van worden. Veel sukses!

C. CABOUT.

NA DE VACANTIE, doorgebracht in de vrije natuur of in de stad, ligt er voor degenen, die hun abonnementsgeld voor het Woord van de Week over 1956 nog niet voldaan hebben, een kwitantie gereed.

Voorkom moeite en onkosten (30 ct. incassokosten) door **thans** per giro of postwissel te betalen.

Centraal Bureau Humanistisch Verbond, Bleyenburgerstraat 1, Utrecht, tel. 10163, Postgiro 304960.

Op 19 augustus a.s. spreekt Dr. H. Bongers over: „De stad als vakantieoord”.

HET WOORD VAN DE WEEK

VERSCHIJNT
WEKELIJKS
12 AUGUSTUS 1956

Frankering bij
Abonnement
UTRECHT

De Heer
Mevrouw
Mejuffrouw

Onbestelbare exemplaren
terug aan:
Bleyenburgerstraat 1, Utrecht

Het Woord van de Week

Humanistische radiolezingen uitgesproken voor de Vara-microfoon.

Administratie en redactie: Humanistisch Verbond, Bleyenburgerstraat 1, Utrecht, Postgiro 304960
Abonnementsprijs bij vooruitbetaling f 1,— p. kwart., losse numm. f 0,12, buitenland f 4,60 p.j.